

Nr 46

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, m. m.

Genom en den 31 mars 1967 dagtecknad proposition, nr 121, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen följande förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag,

2) lag angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom,

3) lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290),

4) lag om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås lagändringar, som syftar till att i viss omfattning avlasta Kungl. Maj:t prövningen i första instans av ärenden enligt 1916 års lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag m. fl. lagar. Vidare föreslås en uppmjukning av förbudet för utlänningar att inmuta mineralfyndighet samt vissa jämkningar i syfte att bringa lagstiftningen i närmare överensstämmelse med 1965 års jordförvärvslag.

Förslag framläggs också om vissa ändringar, som står i samband med införandet av lagstiftningen om vad som är fast egendom och om företagsinteckning och med förslaget om lagstiftning om kommunal förköpsrätt. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1967 utom i fråga om de ändringar som sammanhänger med lagstiftningen om kommunal förköpsrätt, vilka ändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 1968.

Lagförslagen

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1) Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag

Härigenom förordnas, *dels* att 19 § lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag¹ skall upphöra att gälla, *dels* att 1, 2, 4, 5, 7—9, 17 och 18 §§ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Utländsk medborgare må ej utan tillstånd för varje särskilt fall här i riket förvärva fast egendom eller förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift, *ej heller i något fall härstädes inmuta mineralfyndighet.*

Utländsk medborgare må ej utan tillstånd för varje särskilt fall här i riket förvärva fast egendom *eller inmuta mineralfyndighet* eller förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift.

Vad sålunda — — — — — och stiftelser.

Tillstånd *som nyss nämnts må, där fråga är om utländsk medborgares förvärv av fast egendom samt skäl mot tillståndet icke föreligger med hänsyn till allmänt intresse eller sökandens personliga förhållanden, lämnas av Konungens befallningshavande i det län, där egendomen är belägen, under förutsättning*

Tillstånd *för utländsk medborgare att förvärva fast egendom må, om skäl mot tillståndet icke föreligger med hänsyn till allmänt intresse eller förvärvarens personliga förhållanden, lämnas av länsstyrelsen*

1. att egendomen *utgör bostadsfastighet, avsedd för en eller ett fåtal familjer, eller tomt, lämpad att bebyggas med ett mindre bostadshus, samt med egendomens förvärvande huvudsakligen avses att bereda bostad åt sökanden och hans familj; eller*

1. om egendomen *förvärvas huvudsakligen för att bereda förvärvaren och hans familj*

a) *stadigvarande bo och hemvist samt egendomen är bostadsfastighet, avsedd för en eller ett fåtal familjer, eller tomt, lämpad att bebyggas med ett mindre bostadshus,*

b) *bostad för fritidsändamål samt egendomen är lämpad därför,*

¹ Senaste lydelse av 1, 5, 7 och 9 §§ se 1948: 275, av 2 § se 1934: 238 samt av 18 § se 1954: 315.

(Nuvarande lydelse)

2. att sökanden förut ägt svenskt medborgarskap samt med egendomens förvärvande avses att åt honom bereda utkomst genom jordbruk och han kan antagas komma att själv ägna sig åt detta.

(Föreslagen lydelse)

2. om egendomen förvärvas för att bereda förvärvaren utkomst genom jordbruk, åt vilket han kan antagas komma att själv ägna sig, samt förvärvaren förut varit svensk medborgare eller sedan två år har hemvist i Sverige,

3. om egendomen förvärvas för att bereda förvärvaren utkomst genom annan näringsverksamhet, som han fått tillstånd att driva med stöd av förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet och för vilken egendomen prövas behöflig, samt förvärvaren sedan två år har hemvist i Sverige,

4. om förvärvaren är fångesmannens make eller om förvärvaren eller, när makar förvärva gemensamt, endera av dem är fångesmannens eller också, om denne är gift, hans makes avkomling, adoptivbarn, syskon eller adoptivbarns eller syskons avkomling.

I övriga ————— av Konungen.

2 §.

Svenskt handelsbolag, ————— tillstånd därtill.

Samma lag ————— i 18 §.

Ändring av bolagsordning, i vad den innefattar förbehåll, varom i andra stycket är stadgat, må ej vidtagas utan Konungens medgivande.

Ändring av bolagsordning, i vad den innefattar förbehåll, varom i andra stycket är stadgat, må ej vidtagas utan medgivande av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

4 §.

Utan hinder ————— tjugufem hektar.

Den i denna paragraf stadgade prövning åligger Konungens befallningshavande i det län, där den fasta egendomen är belägen.

Den i denna paragraf stadgade prövning åligger länsstyrelsen.

5 §.

Äskas sådan prövning som i 4 § sägs, eller vill någon jämlikt 1 eller 2 § söka tillstånd att förvärva fast egendom, skall ansökan jämte fångeshandlingen eller bestyrkt avskrift

Ansökan om tillstånd till förvärv av fast egendom enligt 1 eller 2 § eller om prövning enligt 4 § ingives till länsstyrelsen i det län där egendomen eller del av denna är be-

(Nuvarande lydelse)

därav ingivas till Konungens befallningshavande inom tre månader från det fånget skedde. Försittes den tid, eller prövas fall som i 4 § avses icke vara för handen och varder ej heller, om tillstånd sökes, sådant beviljat, vare fånget ogillt.

Sökes tillstånd i fall, som enligt vad ovan sägs ankommer på Konungens prövning, åligger Konungens befallningshavande att insända handlingarna jämte eget utlåtande till Konungen.

Över Konungens befallningshavandes beslut i ärende, som nu sagts, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Närmare föreskrifter rörande den utredning, som må erfordras för Konungens befallningshavandes prövning i sådant ärende, meddelas av Konungen.

Är i — — — — — fast egendom.

(Föreslagen lydelse)

lägen. Ansökan göres skriftligen före fånget eller inom tre månader från det fånget skedde. I ärendet bör fångeshandlingen eller, om sådan ännu ej upprättats, fångesmannens skriftliga samtycke till ansökningen företes i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Har det ej skett och är ej fråga om förvärv på auktion som avses i 8 §, må sökanden föreläggas att avhjälpa bristen vid äventyr att ansökningen eljest avvisas.

Angår ansökan som avses i första stycket förvärv av fast egendom genom köp eller byte, får ansökningen ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 1967 (nr) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke föreligger.

Göres ej ansökan om tillstånd till förvärv som avses i första stycket inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt eller vägras tillstånd, är fånget ogillt. Detsamma gäller, om ansökan om prövning enligt 4 § lämnas utan bifall och beslutet härom vinner laga kraft samt tiden för ansökan om tillstånd enligt första stycket utgått.

Sökes tillstånd i fall, som enligt vad ovan sägs ankommer på Konungens prövning, åligger länsstyrelsen att insända handlingarna jämte eget utlåtande till Konungen.

Över länsstyrelses beslut i ärende, som nu sagts, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Närmare föreskrifter rörande den utredning, som må erfordras för länsstyrelses prövning i sådant ärende, meddelas av Konungen.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Fast egendom, som förvärvats enligt vad i 6 § sägs, skall åter avyttras inom sådan tid, att lagfart å fånget kan sökas, förrän tre år förflutit från det den exekutiva auktionen vunnit laga kraft, därest ej dessförinnan de förhållanden, på grund av vilka inroparen icke ägt att utan tillstånd köpa egendomen annorledes än å exekutiv auktion, upphört eller inroparen erhållit tillstånd att behålla egendomen. Har sagda tid av tre år tilländalupit och visas ej att dessförinnan nämnda förhållanden upphört eller inroparen erhållit tillstånd att behålla egendomen, då skall, om ej av lagfartsprotokollet framgår, att egendomen är avyttrad, Konungens befallningshavande, med iakttagande av vad i 9 § stadgas, förordna, att egendomen skall säljas å offentlig auktion efter vad nedan sägs. Å sådan auktion må egendomen ej åter inropas av samma köpare. Om vad sålunda stadgats skall erinran införas i det köpebrev, som utfärdas i anledning av den exekutiva auktionen.

Av Konungens befallningshavande meddelat förordnande, som nu är nämnt, vare gällande, ändå att egendomen finnes hava varit av inroparen avyttrad eller sedermera avyttras. I övrigt skall så anses samt med ärendet i tillämpliga delar så förfaras, som hade enligt 28 § utsökningsslagen meddelats förordnande om egendomens försäljning till gäldande av fordran, som däri äger bästa förmånsrätt; och skall försäljning ske, ändå att innehavaren av den fordran sådant bestrider. Vad i fråga om fast egendoms försäljning och köpeskillningens fördelning nämnda lag stadgar beträffande gäldenären skall i ärende, som nu sägs, lämpas till egendomens ägare, och skall denne vara pliktig att betala kostnad, som ej kan i enlighet med

Fast egendom, som förvärvats genom inrop på exekutiv auktion under sådana förhållanden, att tillstånd enligt 1 eller 2 § skulle ha krävts vid vanligt köp, skall åter avyttras inom två år efter det att auktionen vunnit laga kraft, om ej dessförinnan nämnda förhållanden upphört eller inroparen erhållit tillstånd att behålla egendomen. Har inropet skett för att skydda någon inroparens fordran eller rättighet, för vilken egendomen häftar på grund av inteckning eller enligt 11 kap. 2 § jordabalken, äger länsstyrelsen på ansökan medgiva skäligt anstånd med egendomens avyttrande, om sannolika skäl visas att i annat fall förlust skulle uppkomma för inroparen.

Avyttras ej egendomen inom föreskriven tid, skall länsstyrelsen förordna att egendomen skall säljas på offentlig auktion enligt bestämmelserna i 8 § eller, om särskilda skäl tala däremot, hänskjuta frågan till Konungens prövning.

Anteckning om bestämmelserna i första och andra styckena skall göras i det köpebrev som utfärdas med anledning av den exekutiva auktionen och, när lagfart sökes, införas i fastighetsboken, om sökanden icke visar att avyttringsskyldigheten upphört.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

198 § utsökningslagen gäldas ur den försälda egendomen.

I avseende å meddelande av tillstånd enligt denna paragraf att behålla fast egendom skall vad i 1 och 2 §§ stadgas om tillstånd att förvärva sådan egendom äga motsvarande tillämpning.

I fråga om tillstånd att behålla fast egendom äga bestämmelserna om tillstånd till förvärv av sådan egendom i 1 och 2 §§ motsvarande tillämpning. Äger länsstyrelsen icke själv avgöra ärendet, skall länsstyrelsen med eget utlåtande överlämna ansökningen till Konungen. Med förordnande enligt andra stycket skall i sådant fall anstå till dess ansökningen prövats.

8 §.

Har inrop av fast egendom, varom i 6 § sägs, skett för skyddande av någon inroparens fordran eller rättighet, varför egendomen häftar på grund av in-teckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken, och visas sannolika skäl, att egendomen ej kunnat av inroparen utan förlust avyttras, äge Konungen på därom gjord ansökan medgiva anstånd med egendomens avyttrande efter ty skäligt prövas.

Finnes, sedan förordnande meddelats enligt 7 §, att inroparen dessförinnan eller senare avyttrat egendomen, äger länsstyrelsen besluta att förordnandet ej skall gå i verkställighet.

I övrigt skall så anses och med ärendet i tillämpliga delar så förfaras, som om egendomen utmätts för fordran med bästa förmånsrätt däri efter, i förekommande fall, sådana rättigheter som besvärade egendomen redan vid den exekutiva auktionen och hava förmånsrätt framför alla befintliga fordringar. Egendomen må ej säljas till den som är skyldig att söka tillstånd därtill enligt 1 eller 2 § eller enligt jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290) men icke erhållit sådant tillstånd. Avgives vid auktionen bud som sålunda må antagas, skall försäljning ske även om innehavare av fordran bestrider det. Vad utsökningslagen i fråga om fast egendoms försäljning och köpeskillingens fördelning stadgar beträffande gäldenären skall i ärende som nu avses gälla egendomens ägare. Bestämmelsen i 126 § 3 mom. samma lag äger icke tillämpning i fråga om egendomens försäljning.

9 §.

Ansökan enligt 7 eller 8 § om tillstånd att behålla inropad fast egen-

Kommer försäljning ej till stånd vid auktion enligt 8 §, äger länssty-

(Nuvarande lydelse)

dom eller om anstånd med sådan egendoms avyttrande skall sist inom tre år från det den exekutiva auktionen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande, som, i fall där Konungens befallningshavande icke äger själv avgöra ärendet, med eget utlåtande överlämnar ansöknings till Konungen; och skall med förordnande, som enligt 7 § ankommer på Konungens befallningshavande, anstå till dess ansöknings prövats.

(Föreslagen lydelse)

relsen inom två år efter det att auktionen vunnit laga kraft förordna om ny auktion. Avgives ej heller vid den senare auktionen bud som må antagas, är frågan om försäljning av egendomen förfallen.

Kostnad i samband med auktion, som ej lett till försäljning, skall betalas av statsmedel.

17 §.

Utländsk medborgare, som här i riket förvärvat fast egendom eller förvärvat eller bearbetar inmutad mineralfyndighet eller idkar gruvdrift, vare, om han ej är i riket bosatt, pliktig att hava ett i orten bosatt ombud, som är svensk medborgare och skall vid de tillfällen, då huvudmannen icke vistas i riket, äga att i angelägenheter, som röra fastigheten eller gruvan, å huvudmannens vägnar mottaga stämningar, kallelser och andra delgivanden samt svara vid domstolar och hos andra ämbetsmyndigheter. Det åligger ock utländsk medborgare, som nu är nämnd, att hos Konungens befallningshavande i det län, där den fasta egendomen eller gruvan är belägen, göra anmälan angående ombudets namn och vistelseort samt beträffande ombyte av ombud. Iakttagas ej vad sålunda är stadgat, äge Konungens befallningshavande i förekommande fall att med laga verkan utse ombud å utlänningens vägnar.

Vad i första stycket stadgas om utländsk medborgare äge motsvarande tillämpning beträffande utländsk samfällighet eller stiftelse.

18 §.

De i denna lag föreskrivna inskränkningarna i rätten att förvärva fast egendom eller inmutad mineral-

Utländsk medborgare, som här i riket förvärvat fast egendom eller inmutat mineralfyndighet eller förvärvat eller bearbetar inmutad mineralfyndighet eller idkar gruvdrift och som ej är bosatt i riket, skall hava ett i orten bosatt ombud. Ombudet skall vara svensk medborgare och skall hava fullmakt att, när huvudmannen icke vistas i riket, på hans vägnar mottaga stämningar, kallelser och andra meddelanden samt svara vid domstolar och hos andra ämbetsmyndigheter i angelägenheter som röra fastigheten eller gruvan. Huvudmannen skall hos länsstyrelsen i det län där den fasta egendomen eller gruvan ligger anmäla ombudets namn och vistelseort samt giva upplysning om byte av ombud. Försummas detta äger länsstyrelsen i förekommande fall utse ombud.

Bestämmelserna i första stycket om utländsk medborgare äga motsvarande tillämpning beträffande utländsk samfällighet eller stiftelse.

De i denna lag föreskrivna inskränkningarna i rätten att förvärva fast egendom eller inmutad mineral-

(Nuvarande lydelse)

fyndighet eller gruvlägenhet skola ej äga tillämpning å förvärv genom bodelning, arv eller testamente.

(Föreslagen lydelse)

fyndighet eller gruvlägenhet skola ej tillämpas på förvärv genom bodelning, arv, testamente eller fusion enligt 174 § lagen den 14 september 1944 (nr 705) om aktiebolag.

Vad denna — — — — — lagens tillämpning.

19 §.

Vad utöver bestämmelserna i denna lag är stadgat angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom skall fortfarande gälla.

Denna lag utom 5 § andra stycket träder i kraft den 1 juli 1967. Beträffande förvärv av fast egendom som skett dessförinnan skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

5 § andra stycket träder i kraft den 1 januari 1968 men äger ej tillämpning på ansökan som avser köp eller byte som skett före ikraftträdandet.

2) Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom

Härigenom förordnas, dels att 2, 4 och 7 §§ lagen den 18 juni 1925 om bulvanförhållande i fråga om fast egendom¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, dels att i 3, 8 och 12 §§ samma lag orden Konungens befallningshavande skall utbytas mot ordet länsstyrelsen.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Av överexekutor i enlighet med bestämmelserna i 1 § meddelat beslut om egendomens försäljning vare gällande, ändå att egendomen finnes hava varit avyttrad eller sedermera avyttras. I övrigt skall så anses samt med ärendet i tillämpliga delar så förfaras, som hade enligt 28 § ut-sökningslagen meddelats förordnande om egendomens försäljning till gäldande av fordran, som däri äger bästa förmånsrätt; och skall försälj-

Finnes, sedan förordnande meddelats enligt 1 § andra stycket, att egendomen dessförinnan eller senare avyttrats, äger överexekutor besluta att förordnandet ej skall gå i verkställighet. I övrigt skall så anses och med ärendet i tillämpliga delar så förfaras, som om egendomen utmätts för fordran med bästa förmånsrätt däri efter, i förekommande fall, sådana rättigheter som besvärade egendomen redan innan bulvanförhållan-

¹ Senaste lydelse av 12 § se 1937: 455.

(Nuvarande lydelse)

ning ske, ändå att innehavaren av den fordran sådant bestrider. Å auktionen må egendomen ej inropas av bulvanen eller den, för vars räkning bulvanförhållandet ingåtts. Vad i fråga om fast egendoms försäljning och köpeskillings fördelning utsokningslagen i övrigt stadgar beträffande gäldenären skall i ärende, varom nu sägs, lämpas till bulvanen; och skall denne vara pliktig att betala kostnad, som ej kan i enlighet med 198 § utsokningslagen gäldas ur den försålda egendomen.

(Föreslagen lydelse)

det inträdde och hava förmånsrätt framför alla befintliga fordringar. Egendomen må ej inropas av bulvanen eller den för vars räkning bulvanförhållandet ingåtts. Avgives vid auktionen bud som sålunda må antagas skall försäljning ske även om innehavare av fordran bestrider det. Vad utsokningslagen i fråga om fast egendoms försäljning och köpeskillings fördelning i övrigt stadgar beträffande gäldenären skall i ärende som nu avses gälla bulvanen. Denne skall även vara pliktig att betala kostnad som ej kan gäldas ur den försålda egendomen i enlighet med 198 § utsokningslagen. Bestämmelsen i 126 § 3 mom. samma lag äger icke tillämpning i fråga om egendomens försäljning.

4 §.

Den, som med kännedom om förbud enligt 3 § överträder detsamma, straffes med böter från och med tjugufem till och med femtusen kronor. Innefattar förseelse, varom nu är fråga, förbrytelse jämväl mot 24 kapitlet allmänna strafflagen eller mot någon angående skogsvården å enskild mark gällande författning, skall gärningen bedömas enligt vad i 4 kapitlet 1 § strafflagen är för likartat fall stadgat.

Den, som med kännedom om förbud enligt 3 § överträder detsamma, dömes till böter.

7 §.

Böter, som ådömas enligt 4 §, skola tillfalla kronan. Saknas medel till deras fulla gäldande, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

Genom försäljning — — — — — tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967. Har överexekutor dessförinnan meddelat beslut enligt 1 §, skall försäljningen ske enligt de äldre bestämmelserna.

3) Förslag

till

Lag

om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290)

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 5 §§ jordförvärvslagen den 14 maj 1965 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Fast egendom, — — — — — om aktiebolag.

Förvärvstillstånd fordras — — — — — avyttra densamma;

5. om förvärvaren är fångesmannens make och ej heller om förvärvaren eller, när makar förvärva gemensamt, endera av dem är fångesmannens eller också, om denne är gift, hans makes avkomling, adoptivbarn, syskon eller adoptivbarns eller syskons avkomling, allt under förutsättning att fångesmannen ej enligt 12 § är skyldig att avyttra egendomen;

5. om förvärvaren är fångesmannens make och ej heller om förvärvaren eller, när makar förvärva gemensamt, endera av dem är fångesmannens eller också, om denne är gift, hans makes avkomling, adoptivbarn, syskon eller adoptivbarns eller syskons avkomling, allt under förutsättning att fångesmannen ej är skyldig att avyttra egendomen enligt 12 § eller enligt 7 § lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag;

6. om fånget — — — — — av aktier.

2 §.

Har förvärvstillstånd — — — — — eljest avvisas.

Ansökan om tillstånd att förvärva fast egendom genom köp eller byte får ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 1967 (nr) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke föreligger.

5 §.

Förvärvstillstånd må — — — — — och ägoanordning.

Tillstånd må — — — — — första stycket

1. om tillstånd sökes till förvärv på auktion som avses i 13 §;

1. om tillstånd sökes till förvärv på auktion som avses i 13 § eller i 8 § lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag;

2. om fångesmannen — — — — — i förklaringen.

Denna lag utom 2 § andra stycket träder i kraft den 1 juli 1967. Beträffande förvärv som skett dessförinnan skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

2 § andra stycket träder i kraft den 1 januari 1968 men äger ej tillämpning på ansökan som avser köp eller byte som skett före ikraftträdandet.

4) Förslag

till

Lag

om ändring i gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314)

Härigenom förordnas att 1 §, 6 § 3 mom. och 9 § 2 mom. gruvlagen den 3 juni 1938¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Envar äger — — — — — eller magnetit.

Angående förbud för utländska medborgare samt vissa bolag, föreningar, andra samfälligheter och stiftelser att inmuta mineralfyndighet samt om vissa inskränkningar i rätten att förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift är särskilt stadgat.

Angående vissa inskränkningar i rätten att inmuta mineralfyndighet eller förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift är särskilt stadgat.

6 §.

3 mom. Vid ansökningen — — — — — medgivande lämnats;

3) där sökanden är *svenskt* bolag eller *svensk* ekonomisk förening eller där jämlikt 5 § 1), 2), 6), 7) eller 9) Konungens tillstånd erfordras för inmutning, handlingar utvisande sökandens rätt att verkställa inmutningen eller, om sökanden icke innehar sådan rätt, till Konungen ställd ansökning om tillstånd att verkställa inmutningen;

3) där sökanden är bolag eller ekonomisk förening, eller *utländsk medborgare, samfällighet eller stiftelse*, eller där jämlikt 5 § 1), 2), 6), 7) eller 9) Konungens tillstånd erfordras för inmutning, handlingar utvisande sökandens rätt att verkställa inmutningen eller, om sökanden icke innehar sådan rätt, till Konungen ställd ansökning om tillstånd att verkställa inmutningen;

4) en ansökningsavgift — — — — — 10 § stadgas.

9 §.

2 mom. Ansökningen skall avslås:

1) om, enligt vad därom är särskilt stadgat, sökanden icke äger här i riket inmuta mineralfyndighet eller om, där Konungens tillstånd till inmutning erfordras, sådant blivit sökanden förvägrat;

2 mom. Ansökningen skall avslås:

1) om, där Konungens tillstånd till inmutning erfordras, sådant blivit sökanden förvägrat;

2) om den — — — — — må beviljas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967.

¹ Senaste lydelse av 6 § se 1963:626.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anför i propositionen följande.

Genom den år 1963 tillsatta departementsutredningen pågår en undersökning av möjligheterna att begränsa departementens och departementschefernas arbetsuppgifter till i huvudsak frågor som kräver departementschefens personliga ställningstagande (se 1964 års riksdagsberättelse, s. 71). Utredningen har att undersöka om inte en längre gående delegering och decentralisering av olika ärendegrupperns handläggning än som f. n. förekommer är möjlig.

Med skrivelse den 8 juni 1966 har utredningen (Decentraliseringsgruppen) överlämnat en promemoria nr 65 (Stencil Ju 1966: 11) angående beslutanderätten i ärenden om tillstånd för utlänningar och vissa bolag att förvärva fast egendom, m. m. I promemorian framläggs förslag som syftar till att i viss omfattning avlasta Kungl. Maj:ts prövningen i första instans av ärenden enligt 1916 års lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, hädanefter kallad 1916 års lag.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen, kommerskollegium, patent- och registeringsverket, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Sportstugefrämjandet samt Sveriges advokatsamfund.

Lantmäteristyrelsen har bifogat yttranden från överlantmäternas i Jönköpings, Kronobergs, Värmlands samt Göteborgs och Bohus län. Flera länsstyrelser har bilagt yttranden från överlantmätaren och lantbruksnämnden i länet samt från handelskammare.

Med anledning av vissa åtaganden som Sverige gjort genom anslutningen till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) och vissa påpekanden av lagrådet i samband med granskningen av jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290) har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria (Stencil Ju 1966: 10) med förslag till vissa ändringar i 1916 års lag, m. m. I promemorian föreslås en uppmjukning av förbudet för utlänningar att inmuta mineralfyndighet samt ett undantag från tillståndsplikten i 1916 års lag beträffande fastighetsförvärv genom fusion av helägt dotterbolag med dess moderbolag. Vidare föreslås vissa jämkningar i 1916 års lag i syfte att bringa lagen i närmare överensstämmelse med 1965 års jordförvärvslag. I detta sammanhang föreslås också vissa ändringar i lagen den 18 juni 1925 (nr 221) om bulvanförhållanden i fråga om fast egendom, i jordförvärvslagen och i gruvlagen.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarkollegiet, kommerskollegium, bankspektionen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, länsstyrelserna i Malmöhus, Kristianstads, Hallands, Kronobergs, Göteborgs och Bohus, Kop-

parbergs, Stockholms och Västerbottens län, aktiebolagsutredningen, gruvrättsutredningen, fullmäktige i riksbanken, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Jernkontoret, Sveriges industriförbund samt Sveriges advokatsamfund.

Kommerskollegium har bifogat yttranden från samtliga bergmästare, Svenska gruvföreningen samt flertalet handelskammare i riket. Flertalet länsstyrelser har bilagt yttranden från överlantmätaren, länsarkitekten, lantbruksnämnden, handelskammaren eller bergmästaren i länet. Sveriges industriförbund har avgivit sitt yttrande efter samråd med Sveriges allmänna exportförening.

I väntan på en mer omfattande revision av 1916 års lag, som kan bli erforderlig bl. a. om vårt land skulle komma att delta i en vidgad europeisk ekonomisk gemenskap, anhåller jag att få ta upp de nu framlagda lagförslagen till behandling.

I. Delegering och decentralisering av ärenden enligt 1916 års lag

Utskottet hänvisar till propositionen s. 14—22.

II. Ändringar i 1916 års lag beträffande inmutningsrätt, förvärv genom fusion och offentlig auktion

Utskottet hänvisar till propositionen s. 22—32.

III. Departementschefen

1. Delegering och decentralisering av ärenden enligt 1916 års lag

Enligt 1916 års lag måste utländska medborgare och utländska juridiska personer ha särskilt tillstånd för att här i riket förvärva fast egendom eller rätt att utnyttja gruvfyndighet. Även för vissa svenska juridiska personer, bl. a. aktiebolag, i vilka utlänningar har eller kan få mera betydande inflytande, gäller tillståndsplikt.

Ärende om tillstånd till förvärv av fast egendom enligt nämnda lag prövas i princip av Kungl. Maj:t. I två fall kan dock i sådant ärende tillstånd ges av länsstyrelse, nämligen dels om förvärvet avser mindre bostadshus eller tomtplats för sådant hus, som sökanden ämnar använda till bostad för sig och sin familj, dels om förvärvaren tidigare varit svensk medborgare och önskar förvärva jordbruksfastighet i försörjningssyfte. Som ytterligare förutsättning för att länsstyrelse skall få lämna förvärvstillstånd gäller att

hinder däremot inte föreligger med hänsyn till allmänt intresse eller sökandens person.

Ett svenskt aktiebolag, vars aktier är ställda till innehavaren, måste ha tillstånd enligt 1916 års lag till fastighetsförvärv utom i vissa närmare angivna undantagsfall. Detsamma gäller som huvudregel för aktiebolag med aktier ställda till viss man. För den senare kategorien av aktiebolag krävs emellertid inte tillstånd, om större delen av aktierna enligt förbehåll i bolagsordningen är bundna på så sätt att de inte får förvärvas av utländska rättssubjekt eller tillståndspliktiga svenska juridiska personer. Lagen kräver att minst fyra femtedelar av aktierna skall vara bundna eller, om de har olika röstvärde, minst tre femtedelar av aktierna, vilka då också måste representera minst fyra femtedelar av röstetalet. Ändring av bolagsordning, som innebär att lagens minimikrav inte längre kommer att vara uppfyllda, förutsätter tillstånd av Kungl. Maj:t. Någon möjlighet för Kungl. Maj:t att delegera denna tillståndsgivning till underordnad myndighet föreligger inte.

Till följd av den ökade samfärdseln länderna emellan och den stora invandring som under de senaste decennierna ägt rum till vårt land har antalet tillståndsärenden som Kungl. Maj:t årligen prövar på grundval av lagens bestämmelser stigit väsentligt.

Som ett led i arbetet att befria Kungl. Maj:t från rutinbetonade och mindre väsentliga ärenden (jfr prop. 1965: 65, SU 105, rskr 295) har departementsutredningen framlagt förslag om vissa ändringar i 1916 års lag. Förslaget går ut på att utöver vad som nu sker ytterligare vissa grupper av förvärvsärenden skall handläggas i första instans av länsstyrelsen och att Kungl. Maj:t skall få möjlighet att delegera en del ärenden angående ändring av bolagsordning till patent- och registreringsverket.

De fall då länsstyrelsen har bemyndigande att lämna utländsk medborgare tillstånd till förvärv av fast egendom är angivna i 1 § tredje stycket i lagen. För frågan i vilken utsträckning en ytterligare överflyttning av beslutanderätten kan ske från Kungl. Maj:t till länsstyrelserna är av betydelse dels hur nämnda bestämmelser f. n. tillämpas av länsstyrelserna, dels i vad mån bestämmelserna kan kompletteras så att sådana fall kan överflyttas där Kungl. Maj:ts praxis är otvetydig och starka skäl föreligger för förvärvstillstånd.

Vad beträffar den första frågan gäller att en stor del av de tillstånd till förvärv av fast egendom som nu lämnas av länsstyrelserna avser förvärv av mark för helårsbostad eller fritidsbostad. I åtskilliga fall anser sig emellertid länsstyrelsen på grund av vad lagtexten innehåller (1 § tredje stycket 1) inte kunna fatta beslut i ärendet utan underställer detta Kungl. Maj:ts prövning. Tveksamhet anses ofta råda, huruvida markområdet utgör »tomt, lämpad att bebyggas med ett mindre bostadshus, samt med egendomens förvärvande huvudsakligen avses att bereda bostad åt sökanden och hans familj».

Utredningen har konstaterat att vissa länsstyrelser har satt en bestämd gräns för det ifrågavarande markområdets storlek, över vilken gräns underställning alltid anses böra äga rum. Utredningen bedömer denna praxis som otillfredsställande och framhåller, att hänsyn bör tas till samtliga betingelser i det särskilda fallet. Vidare har utredningen påpekat att oklarhet råder beträffande länsstyrelsens möjlighet att ge tillstånd till förvärv för fritidsändamål. Utredningen anser därför att bemyndigande för länsstyrelsen att bevilja sådana tillstånd uttryckligen bör upptas i ifrågavarande bestämmelse.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot vad utredningen anfört. Någon har dock uttalat farhågor för att utlänningars inköp av mark för fritidsändamål inom landet skulle kunna rubba förutsättningarna för ett rationellt utnyttjande av större områden för fritidsanläggningar.

För egen del instämmer jag i utredningens uttalanden. Vid tillståndsprovningen bör främst beaktas huvudsyftet med förvärvet men också sådana faktorer som platsens läge och lämplighet för sitt ändamål, områdets topografi, markens beskaffenhet, däribland dess odlingsbarhet och eventuella användning för jordbruk. Med anledning av de uttalade farhågorna beträffande utlänningars förvärv av fastigheter för fritidsändamål vill jag framhålla, att de utländska förvärven får antas vara av ganska underordnad betydelse i förhållande till de inhemska förvärven. I vilken utsträckning allmänna planeringssynpunkter bör inverka vid länsstyrelsens tillståndsprovning är bl. a. med hänsyn härtill en fråga, som lämpligen bör prövas i ett större sammanhang.

Jag vill framhålla, att en ansökan om förvärvstillstånd i och för sig bör kunna bifallas av länsstyrelsen, även om områdets areal är större än som kan anses erforderligt för bostadsändamål, om det överskjutande området uppenbarligen inte behövs för jordbruksrationalisering eller det består av mindre värdefull mark eller av mark som inte kan utnyttjas friliggande.

För att underlätta uppkomsten av en praxis i huvudsaklig överensstämmelse med de nu anförda synpunkterna har utredningen föreslagit, att länsstyrelsen, om inte allmänna synpunkter talar mot det, skall kunna meddela förvärvstillstånd, om egendomen förvärvas huvudsakligen för att bereda förvärvaren och hans familj antingen bostad för fritidsändamål och egendomen lämpar sig därför eller stadigvarande bo och hemvist och egendomen är en bostadsfastighet, som är avsedd för en eller ett fåtal familjer, eller en tomt, som är lämpad att bebyggas med ett mindre bostadshus. Remissinstanserna har i sak inte haft något att erinra mot de sålunda föreslagna ändringarna. Jag tillstyrker att de vidtas. Till vissa detaljer i utformningen återkommer jag i specialmotiveringen.

Utredningen har framhållit att det är naturligt att sträva efter en decentralisering i fråga om sådana ärenden, där hittillsvarande praxis är otvetydig och starka skäl normalt föreligger för förvärvstillstånd, medan Kungl.

Maj:t bör behålla beslutanderätten i de fall där praxis är mer oklar och där syftet med 1916 års lag gör ärendet tveksamt. En lämplig urvalsgrund anser utredningen vara att tillmäta sökandens bosättning viss betydelse, såsom nu sker vid prövning av näringsstillstånd enligt näringsfrihetsförordningen. Vid sidan härav bör syftet med förvärvet tillmätas stor betydelse. En sådan inställning stöds av hittillsvarande praxis, som är mycket liberal i sådana fall, då sökanden har hemvist här i landet och vill förvärva egendomen för att där söka sin utkomst av jordbruk eller annan rörelse.

Under åberopande av de nu anförda synpunkterna har utredningen föreslagit att länsstyrelsen får pröva frågan om förvärv i det fall, att en utlänning, som sedan två år har hemvist i Sverige, avser att leva på jordbruk i egen regi på fastigheten eller fått tillstånd enligt näringsfrihetsförordningen att idka näringsverksamhet i riket och behöver fastigheten för sin verksamhet. Förslaget har godtagits av remissinstanserna och även jag anser mig kunna biträda detta. Beträffande tillämpningen av bestämmelsen vill jag endast framhålla, att det i regel kan antas att sökanden genom sin bosättning och den avsedda näringsutövningen i landet fått så fast anknytning till Sverige att tillstånd bör kunna beviljas.

Utredningen har vidare föreslagit att länsstyrelsen skall äga lämna tillstånd till förvärv, där förvärvaren är nära anhörig till fångesmannen. Enligt gällande praxis ges regelmässigt tillstånd till sådana förvärv. Jag förordar, att även denna grupp av ärenden i enlighet med förslaget flyttas över från Kungl. Maj:t till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har ifrågasatt om inte länsstyrelsen bör äga meddela avslag på ansökan när klar anledning finns därtill. Jag anser emellertid att en ändring av sådan principiell innebörd inte f. n. bör genomföras.

Den nu förordade överflyttningen av beslutanderätten i förvärvsärenden innebär en rationalisering, som bör vara till fördel inte bara för arbetet inom justitiedepartementet utan även för sökandena. Någon ökad belastning för länsstyrelserna behöver inte befaras, eftersom dessa redan nu har hand om utredningen i hithörande ärenden. Det förberedande arbetet torde snarare kunna genomföras smidigare, om beslutanderätten får utövas av länsstyrelserna själva. Jag vill i detta sammanhang avslutningsvis betona, att vad jag nu föreslagit inte innebär någon ändring i sak beträffande tillämpningen av 1916 års lag. Förslaget syftar således inte till att rubba den praxis i fråga om tillståndsgivningen, som utbildats under senare tid.

Vad härefter angår frågan om tillstånd till ändring av bolagsordning vill jag till en början erinra om att ett bolag utan hinder av den generella tillståndsplikten kan förvärva hus, tomt, upplagsplats m. m., om egendomen anses behövlig för bolagets verksamhet (4 § 1916 års lag). Den behovsprövning varom här är fråga verkställer länsstyrelsen i det län där egendomen är belägen.

Utredningen anser att fråga om ändring av bolagsordningen bör kunna prövas av patent- och registreringsverket, om sökandebolaget endast förfogar över egendom, som avses i 4 § 1916 års lag eller inte innehar någon fast egendom. Jag delar utredningens uppfattning att sådana ärenden inte är av den omfattning och vikt att de bör prövas av Kungl. Maj:t. Jag ansluter mig till utredningens förslag att Kungl. Maj:t enligt lagen får en generell befogenhet att delegera ärenden av detta slag.

2. Ändringar i 1916 års lag beträffande inmutningsrätt, förvärv genom fusion och offentlig auktion

Enligt 1916 års lag har utländska medborgare inte rätt att verkställa inmutning i vårt land av vissa mineralfyndigheter, däribland av våra vanligaste malmer. Dispens från förbudet kan inte ges.

Den av Sverige år 1960 tillträdde konventionen om upprättandet av den europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) innehåller i artikel 16 bestämmelsen, att en medlemsstat inte får tillämpa restriktioner i fråga om etablering och drift av ekonomiska företag på sådant sätt att fördelarna med avskaffandet av tullar och kvantitativa restriktioner motverkas genom att andra medlemsstaters rättssubjekt blir sämre behandlade än det egna landets. Bestämmelsen syftar bl. a. på rätten att förvärva fast egendom och gruva. Enligt ett tilläggsprotokoll skall konventionen emellertid inte hindra en medlemsstat från att utöva kontroll över bl. a. äganderätten till sina naturtillgångar, så länge tillämpningen i det enskilda fallet inte visas motverka de väntade fördelarna av tullavvecklingar och avvecklingen av kvantitativa restriktioner inom frihandelsområdet. I propositionen med förslag om Sveriges anslutning till EFTA framhöll därför chefen för handelsdepartementet bl. a. att konventionen inte hindrade att tillståndsförfarandet enligt 1916 års lag bibehålls.

Lagens bestämmelser om förvärv av fast egendom får alltså anses vara avfattade på sådant sätt att de med hänsyn till möjligheten att erhålla dispens från förvärvsförbudet kan tillämpas utan lagändring i huvudsaklig överensstämmelse med konventionens innebörd. Men någon motsvarande dispensmöjlighet finns inte i fråga om inmutningsrätten. För att lagstiftningen skall bättre harmoniera med tankegångarna bakom EFTA-konventionen, bör det ovillkorliga förvärvsförbudet uppmjukas. Skäl synes för övrigt inte numera föreligga att bibehålla en formell skillnad mellan inmutningsfallen och fall av utlännings förvärv av fast egendom. I överensstämmelse med promemorieförslaget, som härvidlag inte mött någon erinran från remissinstanserna, förordar jag därför att Kungl. Maj:t får samma utrymme att meddela dispens i fråga om inmutning som i fråga om förvärv av fast egendom.

Förslaget förutsätter vissa följdändringar i gruvlagen. Vad jag nu har föreslagit innebär inte någon ändring i de bestämmelser, som förutsätter särskilt tillstånd för utlänning, som önskar förvärva gruva eller idka gruv-drift här i riket.

Jag övergår här efter till frågan om aktiebolags förvärv av fast egendom eller gruva genom fusion med annat bolag, som äger sådan egendom. Aktiebolagslagen upptar två fall av fusion. I 174 § behandlas det fall, att ett helägt dotterbolag uppgår i moderbolaget. Det andra fallet, som regleras i 175 §, föreligger när ett bolag mot vederlag övertar annat aktiebolag. I båda fallen upplöses det övertagna bolaget utan likvidation.

Om ett aktiebolag, som i bolagsordning inte har förbehåll beträffande aktieförvärv av minst den omfattning, som föreskrivs i 2 § 1916 års lag, övertar ett fastighetsägande aktiebolag genom fusion, fordras utom tillstånd till själva fusionen också särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t till det fastighetsförvärv, som fusionen innebär. Detta gäller oavsett om fusion äger rum med stöd av 174 eller med stöd av 175 § aktiebolagslagen.

Till jämförelse kan nämnas att 1965 års jordförvärvslag bland sådana fång för vilka lantbruksnämndens tillstånd fordras, upptar förvärv genom fusion endast enligt 175 § aktiebolagslagen. Motsättningsvis framgår härav att tillstånd inte behövs vid fusion enligt 174 § samma lag. Vid behandlingen av förslaget till den nya jordförvärvslagen framhöll lagrådet, att det fick anses följdriktigt att inte kräva särskilt förvärvstillstånd i det fall att ett helägt dotterbolag uppgår i moderbolaget genom att dotterbolaget utan likvidation upplöses och alla dess tillgångar och skulder övertas av moderbolaget. Lagrådet påpekade också att motsvarande spörsmål borde observeras vid en eventuell revision av 1916 års lag.

I departementspromemorian föreslås nu att förvärv som sker genom dotterbolags uppgående i moderbolag undantas också från den tillståndsplikt, som gäller enligt 1916 års lag. Remissinstanserna har i allmänhet inte haft något att erinra mot förslaget i denna del. Några remissinstanser har emellertid påpekat att det finns bolag, som bildats före tillkomsten av de nuvarande reglerna i 2 § 1916 års lag och som inte har så långtgående förbehåll i sina bolagsordningar, som lagen föreskriver. De fall där möjlighet av denna anledning skulle komma att finnas att kringgå lagens syfte torde emellertid vara få. Man bör därför inte av denna anledning avstå från den föreslagna förenklingen vid tillämpningen av 1916 års lag. På grund av vad sålunda anförts förordar jag att den föreslagna lagändringen genomförs.

Enligt 1916 års lag utgör den allmänna tillståndsplikten inte hinder för en utlänning att på exekutiv auktion inropa fast egendom. Om han emellertid inte därefter erhåller förvärvstillstånd eller blir svensk medborgare måste han avyttra egendomen inom tre år. Annars säljs den på o f f e n t-

lig auktion. Vid auktionen skall förfaras som om egendomen utmätts för fordran med bästa rätt.

Bestämmelser motsvarande de nu återgivna fanns i de jordförvärvslagar, som föregick 1965 års jordförvärvslag. I ett mål som avgjordes av högsta domstolen år 1961 (NJA 1961: 511) uppmärksammades emellertid att syftet med avyttringsskyldigheten kunde kringgå, om fastighetsägaren före den offentliga auktionen lät inteckna egendomen för annan rättighet än fordringsrätt. Eftersom t. ex. en intecknad nyttjanderätt eller avkomsträtt måste förbehållas vid auktionen, kunde resultatet av en sådan inteckning bli att egendomen inte gick att sälja. Risker för förfaranden av detta slag föranledde att de regler, som i den nya jordförvärvslagen motsvarar förevarande bestämmelser i 1916 års lag, fick en utformning, som utesluter möjligheten att kringgå lagen på detta sätt. Lagen innebär sålunda, att bara sådana rättigheter som besvärade egendomen redan vid den exekutiva auktionen och ha förmånsrätt före alla fordringar skall falla inom lägsta budet.

I promemorian föreslås nu att reglerna om offentlig auktion i 1916 års lag får i huvudsak samma lydelse som motsvarande bestämmelser i jordförvärvslagen. Förslaget har inte föranlett några erinringar från remissinstansernas sida, och för egen del finner jag det angeläget, att den nuvarande skillnaden mellan de båda lagarna avlägsnas. Dessutom bör, såsom föreslagits i promemorian, 1925 års bulvanlag ändras på motsvarande sätt. Här bör emellertid på skäl som redovisas i promemorian tidpunkten för bulvanförhållandets uppkomst vara avgörande i st. f. tidpunkten för den exekutiva auktionen.

Vid sidan av de nu förordade ändringarna har i promemorian föreslagits en rad mindre jämkningar i 1916 års lag. Jämkningarna är föranledda av en önskan att skapa större överensstämmelse mellan 1916 års lag och den nya jordförvärvslagen. Vissa smärre följdändringar föreslås också i den sistnämnda lagen, i bulvanlagen och i gruvlagen.

I promemorian har erinrats om att förvärv av fast egendom, taxerad som jordbruksfastighet, vilket skall prövas enligt 1916 års lag, genom tillkomsten av jordförvärvslagen uttryckligen undantagits från tillståndsplikten i denna lag. Under åberopande av att något behov av den nuvarande bestämmelsen i 19 § 1916 års lag därför numera inte föreligger, har i promemorian föreslagits, att nämnda bestämmelse skall utgå. Jag delar denna uppfattning.

Gruvrättsutredningen har anfört att viss tvekan måhända kan råda huruvida det skall krävas tillstånd enligt 1916 års lag i vissa ärenden, där koncession eller tillstånd att bearbeta mineralfyndighet redan meddelats av Kungl. Maj:t. För min del vill jag framhålla att sådana ärenden regelmässigt torde bli föremål för en omfattande prövning från Kungl. Maj:ts sida.

Därvid kan även sådana synpunkter som ligger till grund för 1916 års lag beaktas. En särskild prövning enligt denna lag förefaller därför tämligen överflödigt. Emellertid kan 1916 års lag få betydelse i fråga om händelser som ligger senare än koncessionsgivningen. Något uttryckligt undantag för de nu berörda fallen bör därför inte göras.

Till övriga lagändringar återkommer jag i en specialmotivering.

Jag vill i detta sammanhang ta upp frågan om inte 1916 års lag bör underkastas en mer genomgripande revision i syfte att materiellt och formellt bättre anpassa den till jordförvärvslagen. Av många skäl kan en sådan revision av den ganska föråldrade lagen synas påkallad. Denna fråga sammanhänger emellertid mycket intimt med den framtida utformningen av aktiebolagsrätten och gruvrätten i vårt land. Inom båda dessa rättsområden pågår f. n. offentligt utredningsarbete. Vid en revision av 1916 års lag bör också hänsyn tas till utvecklingen av de europeiska integrationssträvandena och den betydelse dessa kan få på förevarande område, om Sverige skulle komma att delta i en större ekonomisk marknadssammanslutning än f. n. Med hänsyn till nu angivna förhållanden synes en mer omfattande revision av 1916 års lag t. v. böra anstå.

De nu förordade ändringarna i 1916 års lag torde böra träda i kraft den 1 juli 1967.

Specialmotivering

Utskottet hänvisar till propositionen s. 39—47

Lagrådsbehandlingen

Lagrådet har vid sin behandling av de dit remitterade lagförslagen föreslagit vissa smärre ändringar och tillägg. Dessa har beaktats vid den slutliga utformningen av förslagen.

Utskottet

Vissa av de nu ifrågavarande ändringarna i 1916 års lag och jordförvärvslagen utgör följdändringar till det genom propositionen nr 90 framlagda förslaget till förköpslag. Sedan utskottet funnit att behandlingen av propositionen nr 90 ävensom den nu förevarande propositionen i den del den sammanhänger med förköpslagstiftningen bör uppskjutas till höst-

sessionen, har utskottet inhämtat talmanskonferensens yttrande angående uppskoven i fråga. Talmanskonferensen har förklarat sig inte ha något att erinra mot uppskoven.

Utskottet har i särskilt memorial denna dag hemställt att riksdagen måtte besluta att till höstsessionen med innevarande års riksdag uppskjuta behandlingen av bl. a. propositionen nr 90 med förslag till förköpslag m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Vid sin granskning av propositionen nr 121 i de delar, som nu bör bli föremål för behandling, har utskottet ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får hemställa,

A. att riksdagen måtte besluta att till höstsessionen med innevarande års riksdag uppskjuta behandlingen av förevarande proposition, nr 121, i vad avser de ändringar som sammanhänger med lagstiftningen om kommunal förköpsrätt;

B. att riksdagen — med förklaring att riksdagen icke för närvarande kunnat taga ställning till propositionen i dess helhet — nu måtte antaga de framlagda lagförslagen med de ändringar däri att *dels* 5 § andra stycket lagen angående ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag utgår, *dels* 2 § lagen om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290) utgår och hänvisningen till denna paragraf i lagens ingress bortfaller, *dels* ock ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till sistnämnda båda lagar erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

1916 års lag

(Kungl. Maj:ts förslag)

Denna lag *utom* 5 § andra stycket träder i kraft den 1 juli 1967. Beträffande förvärv av fast egendom som skett dessförinnan skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

5 § andra stycket träder i kraft den 1 januari 1968 men äger ej tillämpning på ansökan som avser köp eller byte som skett före ikraftträdandet.

(Utskottets förslag)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967. Beträffande förvärv av fast egendom som skett dessförinnan skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

Jordförvärvslagen

(Kungl. Maj:ts förslag)

Denna lag utom 2 § andra stycket träder i kraft den 1 juli 1967. Beträffande förvärv som skett dessförinnan skall äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

2 § andra stycket träder i kraft den 1 januari 1968 men äger ej tillämpning på ansökan som avser köp eller byte som skett före ikraftträdandet.

Stockholm den 11 maj 1967

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson, Göran Karlsson*, Svante Kristiansson, Erik Jansson, Åkesson, Hermansson*, fru Landberg och herr Svenungsson;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp*, Nyberg, Grebäck, Hedin, Persson i Tandö, fröken Anderson i Lerum och herr From.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.